

דו"ח השוואתי בינלאומי של ה-OECD : ישראל מדורגת שנייה במדינות ה-OECD בשיפור שכר עובדי ההוראה

עוד בדו"ח: בישראל, המורים צעירים יותר: כ- 50%

מהמורים הם עד גיל 39 לעומת כ- 40% ב-OECD

- מורה בישראל מרוויח יותר לשעת עבודה מאשר מורה ממוצע ב-OECD בין 12% ל-45% יותר.
- שכר ביחס למשק: שכר המורים בישראל ביחס לבעלי השכלה דומה מכלל המקצועות לרוב גבוה יותר.
- הוצאה לאומית: ההוצאה הלאומית עבור חינוך ביחס לתוצר הלאומי: 6.6% בישראל לעומת 5.8% בממוצע ה-OECD
- ישראל דורגה במקום השני עם שיעור הגידול הגבוה ביותר על ההוצאה לחינוך, 26% לעומת 4% בממוצע ה-OECD עם זאת, יחס ההוצאה הדולרית לתלמיד נמוכה מזו של ה-OECD, כ- 7,800 לעומת כ- 10,800 ב-OECD
- בעקבות הרפורמה "אופק חדש" המורים בחינוך היסודי נוכחים יותר בבית הספר ומלמדים יותר ממורה ב-OECD לעומת זאת בחינוך העל יסודי מורה נוכח פחות ומלמד פחות, משום שרפורמת עוז לתמורה טרם הוחלה על כלל המורים
- הכיתות בישראל צפופות יותר – 26.8 ממוצע תלמידים בכיתה לעומת 21.1 ממוצע ב-OECD
- בישראל, המורים צעירים יותר: כ- 50% מהמורים הם עד גיל 39 לעומת כ- 40% ב-OECD
- אוכלוסיית ישראל מהמשכילות בעולם – 49.9% לעומת 35.5% בממוצע ה-OECD

■ בישראל שיעור בעלי השכלה תיכונית מעל הממוצע של ה- OECD - 87%

בישראל לעומת 78% ב-OECD

מנכ"ל משרד החינוך, שמואל אבואב: "דוח ה-OECD מצביע על שיפורים במדדים רבים ובעיקר בשכר המורה. איכות החינוך מתחיל באיכות ההוראה, ושימוש מושכל במשאבים מאפשר לנו לשפר את איכות ההוראה בישראל. הדוח מלמד על כך שהתלמיד מקבל יותר שעות הוראה, והמורה מקבל יותר תגמול עבור השקעתו. בכוונתנו לפעול לחיזוק שדרת המורים הן הצעירים, והן הוותיקים, שכן בסופו של דבר הם מהווים את עמוד השדרה של מערכת החינוך."

היום (ג'), מפרסם ארגון ה-OECD את הדוח השנתי של ה-EAG (Education at a Glance), אשר משווה בין מערכות החינוך החברות בארגון.

מרבית נתוני הדוח מתייחסים לשנת 2015, כאשר חלקם האחר מתייחס לשנת 2014, כמו ההוצאה לאומית לחינוך. נתוני ההשכלה הגבוהה ותוכנית הלימודים מתייחסים לנתוני 2016 ו-2017. כמו-כן, הדוח מתייחס להשפעות של יישום הרפורמות "אופק חדש" ו"עוז לתמורה". בשנת 2015 "אופק חדש" הוחל על כל הגנים, בתי הספר היסודיים וחיטבות הביניים, ואילו יישום הרפורמה "עוז לתמורה" הוחל רק על 41% מהמורים.

נתוני הדוח מתייחסים לשורה של תחומים, בהם: השפעת הרפורמות "אופק חדש" ו"עוז לתמורה" על שכר המורים והנוכחות שלהם בבית הספר, שכר מורים בפועל לעומת שכר בעלי השכלה דומה במשק הישראלי, ההוצאה הלאומית לתלמיד, שעות הוראה, צפיפות בכיתות, גיל המורים, השיעור המגדרי של המורות והמורים ותחום ההשכלה התיכונית והגבוהה.

מהנתונים עולה כי ישראל השתפרה בחלק מהמדדים, כאשר המדד הבולט ביותר הינו השיפור **בשכר המורה**. בעניין זה מציין הדוח כי מבין מדינות ה-OECD ישראל דורגה במקום השני בשיעור השיפור של השכר בגני הילדים וביסודי ודורגה במקום הראשון בחט"ב ובמקום הרביעי בחטיבה העליונה. בשלב החינוך הקדם יסודי חל שיפור של 38% בישראל לעומת 7% ב-OECD, ביסודי: 25% בישראל לעומת 4% ב-OECD, בחטיבת הביניים 36% בישראל לעומת ה-OECD ובחטיבה העליונה 15% בישראל לעומת 2% ב-OECD. עוד עולה מהדו"ח כי מורה בישראל מרוויח יותר לשעת עבודה מאשר מורה ממוצע ב-OECD: בין 12%-ל-45% יותר (במונחים של דולרים PPP). בגני הילדים הממוצע בישראל עומד על 30.1 לעומת 24.4 ב-OECD, ביסודי 23.5 לעומת 26.6 ב-OECD ובחטיבת הביניים 27.8 לעומת 27.3 ב-OECD. לעומת זאת בחטיבה העליונה השכר לשעת עבודה ממוצעת עומד בישראל על 27.3 בעוד ב-OECD הוא עומד על 28.8. לצד זה, שכר המורים בישראל ביחס לבעלי השכלה דומה מכלל המקצועות לרוב גבוה יותר. הסיבה לכך נעוצה במספר שעות העבודה להן מורה מחוייב בישראל. מדובר בהיקף נמוך ממספר השעות למשרת מורה ב-OECD.

הדוח מציין כי **ההוצאה הלאומית עבור חינוך** ביחס לתוצר הלאומי הינו 6.6% לעומת 5.8% בממוצע ה-OECD. עוד עולה כי ישראל דורגה במקום השני עם שיעור הגידול הגבוה ביותר על ההוצאה לחינוך, 26% לעומת 4% בממוצע ה-OECD. עם זאת, יחס ההוצאה הדולרית לתלמיד נמוכה מזו של ה-OECD, כ-7,800 לעומת כ-10,800 ב-OECD.

בהשוואה לשנים קודמות, משנת 2008 חלה עלייה בשעות העבודה ובשכרם של המורים בחינוך היסודי ובחטיבת הביניים, בעיקר כתוצאה מיישום רפורמת "אופק חדש" מ- 981 שעות נוכחות ביסודי (בשנת 2008) ל- 1,263 שעות (בשנת 2015), ובחטיבת הביניים מ- 783 שעות נוכחות (בשנת 2008) ל- 1,169 שעות (בשנת 2015). בין השנים 2011-2015, כתוצאה מיישום "עוז לתמורה", גדל מספר שעות הנוכחות בחטיבה העליונה מ- 700 ל- 990 בשנה.

צפיפות התלמידים בכיתה גדולה יותר בישראל 26.8 תלמידים בכיתה לעומת 21.1 תלמידים במוצע ה-OECD. בעניין זה יצויין כי הנתונים מתייחסים לשנת 2015 וכי אין הם כוללים את ההחלה של הרפורמה צמצום מספר תלמידים בכיתה, אשר מוחלת השנה על כיתות א, ב ו-ג וצפויה בשנה הבאה להתרחב לכיתות ד. על פי הרפורמה המספר המקסימלי של תלמידים בכיתה נע בין 32-34 (בהתאם למדרג הכלכלי-חברתי של בית הספר) בעוד שלפני הרפורמה מספרם עמד על 40. לעומת זאת בחטיבות הביניים ישראל מצמצמת את מספר התלמידים בכיתה. בחטיבות הביניים בישראל מספר התלמידים בכיתה ירד משמעותית בשנים האחרונות מ- 32.2 תלמידים לכיתה ב- 2009 ל- 28 תלמידים ב- 2015.

בישראל אחוז **שעות הלימוד המוקדשות למקצועות**: קריאה, מתמטיקה מדעים ושפות זרות גבוה יותר מזה שב-OECD בחטיבת הביניים: 62% בישראל מול 54% ב-OECD. בחינוך היסודי, אחוז זה בישראל דומה לזה שב-OECD. בשני שלבי החינוך בישראל לומדים יותר שעות במקצועות הנ"ל בהשוואה ל-OECD (בחינוך היסודי, 555 שעות בישראל מול 450 ב-OECD ובחטי"ב 613 שעות בישראל מול 490 ב-OECD).

בישראל, המורים צעירים יותר: כ- 50% מהמורים הם עד גיל 39 לעומת כ- 40% ב-OECD. בשנת 2015, בכל שלבי החינוך המורים בישראל צעירים יותר מאשר ממוצע ה-OECD. הגיל הממוצע של מורה ביסודי עומד בישראל על 40.6 לעומת 43.2 ב-OECD, בחטיבת הביניים 42.8 בישראל לעומת 44.3 ב-OECD ובחטיבה העליונה 44.5 בישראל לעומת 45.8 ב-OECD.

מתוך מדינות ההשוואה המורים בחינוך היסודי בישראל הם הצעירים ביותר אחרי מורי קוריאה. בחטיבת ביניים ובחטיבה העליונה הם הצעירים ביותר אחרי המורים בקוריאה ובארה"ב.

ישראל היא מדינה עתירת השכלה. אחוז בעלי ההשכלה השלישונית (השכלה גבוהה) גבוה בהרבה מממוצע מדינות ה-OECD (49.9% לעומת 35.5%) וכן למול כל אחת מארצות ההשוואה כחצי מבני 25-64 בישראל בעלי השכלה שלישונית. כמו-כן, 87% מהאוכלוסייה בישראל השלימו השכלה תיכונית, מעל לממוצע OECD העומד על 78%.

אחוז המורות בישראל הינו גבוה משמעותית בכל שלבי החינוך בפרט בגני הילדים (מעל 99%) ובחינוך היסודי (מעל 85%). תופעה זו קיימת במרבית מדינות ה-OECD. אחוז המורים הגברים הולך וגדל בשלבי החינוך הגבוהים יותר, קרי בחטיבה העליונה. בקדם-יסודי שיעור הגברים הוא 0.6%, כ- 15% ביסודי, כ- 21% בחטי"ב וכ- 30% בחטי"ע. תנועה זאת קיימת כמעט בכל המדינות וביפן כ- 70% מהמורים בחטיבה העליונה הינם גברים.

המדינות אשר נבחרו להשוואה הן ארצות הברית וה-OECD, מדינות מופת מבחינת השירותים החברתיים - דנמרק ופינלנד, מדינות בעלות תמ"ג לנפש הדומה לזה של ישראל - קוריאה וספרד, מדינות בעלות נתוני התפתחות מעניינים

בתחום החינוך וברי השוואה לישראל – סלובניה, סלובקיה, צ'כיה ופורטוגל ומדינות מפותחות ממערב אירופה בעלות ותק רב שנים בארגון ה-OECD - איטליה, צרפת וגרמניה.

מצ"ב ריכוז הממצאים העיקריים מתוך דו"ח ה- EAG 2017 – כפי שעובד על ידי מינהל כלכלה ותקציבים במשרד

החינוך

להלן הממצאים העיקריים מתוך דו"ח ה- 2017 EAG

שכר מורים

PPP

- הסל שנבחר ע"י EAG לצורך חישוב נתוני השכר ב-2017 EAG הוא שער החליפין Private consumption. PPP=4.405 נמדד על-פי יכולת הצריכה הפרטית של האוכלוסיה בינואר 2015. נתון זה חשוב לצורך ההשוואה בין ישראל למדינות ה-OECD. PPP מתואם לפי GDP לשנת 2014, משמש לחישוב ההוצאה הלאומית ושווה ערך לכ- 3.85 ש"ח

השפעת רפורמת אופק חדש על שכר המורים

- השפעת הרפורמה על שכר המורים באה לידי ביטוי בדו"ח 2017 המתאר את התקדמות שכר המורים הטיפיקאלי בעשור האחרון. משנת 2007 ועד 2015 השכר הריאלי של המורים בחינוך הקדם יסודי והיסודי תפס את המקום השני, אחרי לוקסמבורג, בשיעור העלייה מבין כלל המדינות הארגון באותן שנים – גידול של 38% בישראל בחינוך הקדם יסודי, (45% בלוקסמבורג ו-7% במוצע ה-OECD) ושל 25% בחינוך היסודי (45% בלוקסמבורג ו-4% במוצע מדינות ה-OECD). גם שכר המורים הריאלי בחט"ב עלה בתקופה זו בכ-36% לעומת 4% במוצע ה-OECD ובחט"ע נרשמה עלייה מתונה יותר של 15%. הגידול בשכר המורים הריאלי הינו הראשון בשיעור העלייה בחט"ב ומקום רביעי בשיעור העלייה בחט"ע. נתוני חט"ע מביאים לידי ביטוי רק חלק מהעלייה הצפויה ביישום המלא של הרפורמה "עוז לתמורה".
לוח 1.9: השינויים בשכר הריאלי של מורה במשרה מלאה בעל 15 שנות ותק והכשרה טיפיקאלית בין השנים 2007 ו-2015.

מדינה	קדם יסודי	יסודי	חטיבת ביניים	חטיבה עליונה
ישראל	38%	25%	36%	15%
OECD	7%	4%	4%	2%

מקור: EAG 2017, Table D3.5a, web

- לוח 1.2: שכר שנתי של מורים במשרה מלאה בעלי 15 שנות ותק והכשרה טיפיקאלית ברמת ההשכלה האופיינית בכל מדינה, בדולרים PPP בנתי-ספר ציבוריים (2015)**

מדינה	קדם יסודי	חינוך יסודי	חטיבת ביניים	חטיבה עליונה
ישראל	32,916	29,718	32,509	27,036
OECD	39,227	42,864	44,623	46,631

מקור: EAG 2017, Table D3.1 p. 374

לוח 1.2: שכר שנתי של מורים במשרה מלאה בעלי 15 שנות ותק והכשרה טיפיקאלית ברמת ההשכלה האופיינית בכל מדינה, בדולרים PPP בבת-ספר ציבוריים (2015)

מדינה	חינוך קדם יסודי	חינוך יסודי	חטיבת ביניים	חטיבה עליונה
ישראל	32,916	29,718	32,509	27,036
OECD	39,227	42,864	44,623	46,631
שיעור השכר בישראל ביחס ל-OECD	84%	69%	73%	58%
איטליה	33,753	33,753	36,777	37,807
ארה"ב	59,541	60,705	62,369	61,327
גרמניה	-	68,266	74,078	78,579
דנמרק	47,601	55,054	55,999	60,956
סלובניה	37,515	38,954	38,954	38,954
סלובקיה	13,108	17,930	17,930	17,930
ספרד	43,304	43,304	48,336	48,336
פורטוגל	39,129	39,129	39,129	39,129
פינלנד	31,492	40,531	43,774	47,252
צ'כיה	17,903	19,403	19,403	19,403
צרפת	34,956	34,956	37,638	37,930
קוריאה	49,596	49,596	49,655	48,947

מקור: EAG 2017, Table D3.1 p. 374

שכר מורים בפועל לעומת שכר בעלי השכלה דומה במשק הישראלי – יתרון יחסי

- בשנת 2015 שכר המורים בפועל ממוצע ביחס לבעלי השכלה שלישונית מכלל מגזרי המשק, גבוה יותר בכל שלבי החינוך למעט בחטי"ע, לעומת יחס זה בממוצע מדינות ה-OECD (בטרם יישום מלא של רפורמת עוז לתמורה). נתון זה הינו משמעותי ובא לתאר את כוח הקנייה של המורים ביחס לעובדים מקבילים באותה מדינה. בארה"ב לדוגמא, מורה ביסודי משתכר כשני שלישי משכר עמיתו במשק לעומת מורה בישראל המשתכר בדומה לשכר בעל השכלה שלישונית במשק. יחס ההשתכרות של גננת לעומת מועסקים במשק בעלי השכלה שלישונית נע בין 46% בציכיה ועד 146% בפורטוגל.

לוח 1.6: היחס בין ממוצע השכר בפועל* של מורה במשרה מלאה לשכר הממוצע של עובדים במשק בעלי השכלה השלישונית בגיל 25-64 (2015)

מדינה	חינוך קדם יסודי	חינוך יסודי	חטיבת ביניים	חטיבה עליונה
ישראל - שכר בפועל *	0.88	0.89	0.97	0.88

17 מתוך 28 מדינות	7 מתוך 28 מדינות	9 מתוך 28 מדינות	5 מתוך 24 מדינות	דירוג ישראל במדד זה ביחס למדינות ה-OECD
1.04	0.99	0.89	0.89	ישראל - שכר המורים המועסקים בתנאי הרפורמות בלבד**
0.65	0.79	0.72	0.79	ישראל - שכר סטטוטורי, 15 שנות ותק והכשרה טיפיקאלית
0.94	0.88	0.85	0.78	OECD – שכר בפועל

מקור: עיבוד מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה EAG 2017, Table D3.2c, web,

- **שעות העבודה הסטטוטוריות** נכללות **בהסכם העבודה ותנאי העסקה** בין המעסיק למורים. בישראל, מספר שעות הנוכחות של מורה בבית הספר ומספר שעות עבודתו לפי הסכמי השכר, הינם זהים. כתוצאה מכך, שכר שעת העבודה בפועל בכלל שלבי החינוך בישראל גבוה מאשר ב-OECD. מורה בישראל מרוויח לשעת עבודה בפועל, לפי הסכמי השכר, בין 12% ל- 45% יותר לעומת שכרו לשעה בפועל של מורה ממוצע ב-OECD.

לוח 1.8: שכר לשעת עבודה ממוצעת לפי הסכמי העבודה במחירי PPP - שכר בפועל, 2015

שכר בפועל לפי שעות בהסכמי עבודה	גני ילדים	יסודי	חט"ב	חט"ע
ישראל	33.5	29.1	34.3	36.9
ממוצע OECD	23.1	26.0	27.0	29.0
יחס לשעת מורה ישראל / OECD	145%	112%	127%	127%

מקור: עיבודים מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך מתוך:

EAG 2017, Table D3.1.a, p. 374; Table D3.4, p. 376; Table D4.1, p. 388

מורים מבוגרים (55-64) מתוגמלים ב-OECD פחות לעומת בני גילם במדינה מאשר הצעירים (25-34). כלומר, שכר המורים לפי ממוצע מדינות ה-OECD, צומח בקצב נמוך יותר ולכן נשחק באופן יחסי. בישראל, לעומת זאת, יחס השכר בין מורים לחבריהם במשק נשמר בשתי קבוצות הגיל של הצעירים והמבוגרים.

עובדה זו מצמצמת את פערי השכר בין מורה בישראל למורה ממוצע מה-OECD בקבוצת הגיל המבוגרת יותר.

- ההשוואה בשכר המורים מראה שבישראל אין הבדל גדול בין נשים וגברים. נשים מרוויחות אחוז אחד יותר ביסודי וכ-2.1% בחט"ב. שיעור המורות האקדמאיות גבוה מאשר המורים האקדמאים. יחידות גמולי ההשתלמות ודרגות אופק חדש גבוה במקצת באוכלוסיית המורות לעומת המורים, מאידך, שיעור בעלי תואר MA ומעלה, גבוה יותר בקרב הגברים, ממוצע וותק לשכר וממוצע הגיל בקרב הגברים גבוה יותר לעומת הנשים.

שעות לימוד ותוכנית לימודים

בישראל לומדים יותר והצפיפות בכיתות גדולה יותר

- מספר שעות לימוד החובה של תלמידי ישראל גבוה מממוצע ה-OECD ב-25% בחינוך היסודי. פער זה שווה ערך לכ-5.2 ש"ש בממוצע לתלמיד בשנה במהלך לימודיו ביסודי.
- מקצועות הלימוד מתפלגים באופן דומה למדינות החברות ב-OECD. בחינוך היסודי ובחט"ב לומדים בישראל יותר מהמדינות החברות ב-OECD ויותר שעות מוקדשות ללימוד במקצועות מתמטיקה, ושפות באופן מוחלט ובאופן יחסי.
- צפיפות התלמידים בכיתה גדולה יותר בישראל בכ-27% בחינוך היסודי, 26.8 תלמידים בכיתה לעומת 21.1 תלמידים בממוצע ה-OECD. ישראל מצמצמת את מספר התלמידים בכיתה. בחטיבות הביניים מספר התלמידים בכיתה ירד משמעותית בשנים האחרונות מ-32.2 תלמידים לכיתה

בשנת 2009 ל-28.0 תלמידים בשנת 2015. ממוצע ה-OECD עומד על 23.3 תלמידים בכיתה, פער של כ-20%. נתונים אלה מתייחסים לשנה בה טרם הוחלה הרפורמה של צמצום מספר תלמידים בכיתה אשר הוחלה כבר על כיתות א', ב ו-ג. טרם הרפורמה המספר המקסימלי עמד על 40 ילדים בכיתה ואילו בעקבות הרפורמה המספר המקסימלי הוא בין 32-34 ילדים בכיתה.

שעות הוראה

המורים בחינוך היסודי נוכחים יותר בבית הספר ומלמדים יותר ממורה ב- OECD. בחינוך העל-יסודי מורה בישראל נוכח פחות ומלמד פחות.

- מספר השבועות בישראל דומה למוצע ה- OECD בחינוך היסודי, כאשר בחט"ב ובחט"ע הוא נמוך יותר. במרבית מדינות ההשוואה, המורים במדינות ה- OECD בחט"ב ובחט"ע מלמדים יותר שבועות וימים במהלך שנת הלימודים לעומת מורי ישראל.

- מספר שעות הנוכחות של מורה בישראל בחינוך היסודי גדול יותר מאשר ממוצע ה- OECD. בחינוך העל-יסודי נוכח המורה בישראל פחות מהממוצע.

- בחינוך העל-יסודי, קיים פער בשעות נוכחות המורים בישראל. בחטיבת הביניים נוכח המורה כ- 46% יותר בשנת 2015 בהשוואה לשנת 2009 וכ- 3% יותר מאשר מורה ממוצע בארגון. מצב זה נובע מאי יישומה של הרפורמה עוז למורה על כלל המורים. בעת פרסום הדוח הרפורמה הוחלה על 41% מקרב המורים. בחטיבה העליונה, כתוצאה מתחילת יישום עוז לתמורה, מספר שעות השהייה גדל בשנה האחרונה לכ- 41% משעות הוראה (ל- 403 שעות) אך עדיין מורה בבית ספר בישראל נוכח פחות בכ- 10% מאשר מורה ב- OECD.

תוצאה 3.2: שעות נוכחות למורה ושעות הוראה לפי שלב חינוך ב-2015

חטיבה עליונה		חטיבת ביניים		חינוך יסודי		מדינה
שעות הוראה למורה	שעות נוכחות למורה	שעות הוראה למורה	שעות נוכחות למורה	שעות הוראה למורה	שעות נוכחות למורה	
587*	990*	704	1,169	864	1,263	ישראל 2015
662	1,095	712	1,135	794	1,156	OECD

מקור: EAG 2017, Table D4.1, p. 388

* החל מ-2014 שעות הכנה לבגרות הוגדרו כחלק משעות השהייה ונכללו בשעות הנוכחות של המורה בבית הספר.

גידול במספר שעות הנוכחות וההוראה של מורים ויחס תלמידים מורים

- בהשוואה לשנים קודמות, החל משנת 2008 חלה עלייה בשעות העבודה ובשכרם של המורים בחינוך היסודי ובחטיבת הביניים, בעיקר כתוצאה מרפורמת אופק חדש: מ- 981 שעות נוכחות ביסודי בשנת 2008 ל- 1,263 שעות בשנת 2015, ובחט"ב מ- 783 שעות נוכחות ב- 2008 ל- 1,169 שעות ב-2015. בין השנים 2011-2015, כתוצאה מיישום עוז לתמורה, גדל מספר שעות נוכחות בחט"ע מ- 700 ל- 990 שעות בשנה.

- בחינוך היסודי יחס תלמידים/מורים דומה למוצע ב- OECD (15.4 מול 15.2). בחטיבת הביניים, יחס זה נמוך יותר בישראל. בעקבות יישום הרפורמות מספר שעות ההוראה של המורים גדל מדי שנה וצפיפות התלמידים בכיתה קטן לצד הגידול הטבעי כך שמספר התלמידים למורה נותר כפי שהיה. בחטיבה העליונה, יחס התלמידים למורה בישראל קטן בכ- 18% מאשר יחס זה ב OECD.

מורים צעירים יותר בישראל

- בישראל, גיל המורה בכל שלבי החינוך נמוך יותר מאשר הממוצע ב-OECD; בכל שלבי החינוך שיעור המורים בישראל עד גיל 39 גבוה מזה של ה-OECD ושיעור המורים מגיל 50 נמוך יותר. בחינוך היסודי, כ- 50% מהמורים בישראל הם עד גיל 39 וכ- 21% מעל גיל 50. בהשוואה, בממוצע ה-OECD, כ- 40% הם עד גיל 39 וכ- 32% מעל גיל 50.
- שיעור המורים המבוגרים גדל בשלבי החינוך הגבוהים יותר. בישראל, כ- 35% מהמורים בחטי"ע הם מעל גיל 50 לעומת 21% בלבד בחינוך היסודי.

לוח 3.7: אחוז מורים עד גיל 39 ומעל 50 לפי שלב חינוך ב-2015

חטי"ע		חטי"ב		חינוך יסודי		מדינה
גיל 50 ומעלה	עד גיל 39 כולל	גיל 50 ומעלה	עד גיל 39 כולל	גיל 50 ומעלה	עד גיל 39 כולל	
34.5	38.3	27.9	41.6	21.4	50.2	ישראל
40.4	31.2	35.5	36.4	32.1	39.5	OECD

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

כוח ההוראה בישראל בנוי ברובו ממורות

- אחוז המורות בישראל הינו גבוה משמעותית בכל שלבי החינוך בפרט בגני הילדים (מעל 99%) ובחינוך היסודי (מעל 85%). תופעה זו קיימת במרבית מדינות ה-OECD.

- אחוז המורים הגברים הולך וגדל בשלבי החינוך הגבוהים יותר, קרי בחטיבה העליונה. בקדם-יסודי שיעור הגברים הוא 0.6%, כ- 15% ביסודי ו- 30% בחטי"ע. תנועה זאת קיימת כמעט בכל המדינות וביפן כ- 70% מהמורים בחטי"ע הינם גברים.

לוח 3.8: אחוז מורות לפי שלב חינוך ב-2015

מדינה	קדם יסודי	חינוך יסודי	חטיבת	חטיבה
ישראל	99.4	85.3	78.8	70.0
OECD	96.8	83.2	69.2	58.9

מקור: EAG 2017, Table D5.2 p. 400

- בישראל בממוצע, המורים מבוגרים מהמורות והפרש הגילאים הולך וגדל ככל שמתקדמים עם שלבי החינוך

השכלה

אוכלוסיית ישראל מהמשכילות בעולם

- השכלה שלישונית – בוגרי חינוך גבוה הכולל בעלי תואר אקדמאי ובעלי השכלה על תיכונית עם תעודה
- ב- 2016 ישראל היא מדינה עתירת השכלה. אחוז בעלי ההשכלה השלישונית גבוה בהרבה מזה של ממוצע OECD (49.9% לעומת 35.5%) וגם מזה של כל אחת מארצות ההשוואה¹. במקביל, שיעור בעלי השכלה שלא סיימו תיכון הינו נמוך למדי: 13.2% בישראל לעומת 21.9% בממוצע OECD. למרות הקושי להגדיל את שיעורי בעלי השכלה הגבוהה בקרב אוכלוסייה שמלכתחילה נחשבת משכילה מאד, עדיין מצליחה מערכת החינוך בישראל להשיג גידול בשיעור בעלי השכלה שלישונית וצמצום גדול יותר בקרב האוכלוסייה הפחות משכילה.

לוח 4.1: התפלגות (באחוזים) של גילאי 64-25 לפי רמת ההשכלה ב- 2010 ו-2016

מדינה	2016			2010		
	השכלה שלישונית	חטיבה עליונה*	ללא השכלה תיכונית	השכלה שלישונית	חטיבה עליונה*	ללא השכלה תיכונית
ישראל	49.9%	36.9%	13.2%	45.6%	36.5%	17.9%
OECD	35.5%	42.7%	21.9%	30.6%	44.3%	25.6%

מקור: עיבודים מאגף אי כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך מתוך

EAG 2017, Table A1.1, p. 50; OECDstat

¹ גם בהסתכלות על כלל המדינות: יש רק שש מדינות חברות ה-OECD ששיעור בעלי ההשכלה השלישונית בהן שווה או גבוה מ-45%: קנדה, ישראל, יפן, קוריאה, אנגליה וארה"ב

- שיעור האוכלוסייה ללא השכלה תיכונית, היה בשנת 2010 17.9% וירד בשנת
- 2016 ל- 13.2%. השיעור הממוצע במדינות ה-OECD לבעלי השכלה נמוכה שלא סיימו תיכון עומד על 21.9%. כאשר אנגליה, שוודיה ואסטוניה הינן המדינות היחידות בהן התרחש גידול בשיעור בעלי השכלה נמוכה.
- אוכלוסיית ישראל בשנות האלפיים היא מהמשכילות ביותר בעולם, מקום שלישי במספר בעלי ההשכלה הגבוהה לאחר קנדה ויפן. בדיווח EAG 2017 אנו אף רואים גידול מ- 44% בעלי השכלה גבוהה בשנת 2008 ל- 49.9% בשנת 2016. מעמד זה הושג בזכות התוספות למערכת החינוך המקומית של עולים בעלי השכלה גבוהה ובזכות החינוך להשכלה גבוהה בישראל.
- שיעור בעלי ההשכלה השלישונית מתוך כלל בוגרי תיכון בישראל גבוה במיוחד (58%) וקודמות לה רק קנדה אנגליה וספרד.
- הגידול משנת 2010 בשיעור בעלי ההשכלה השלישונית הינו כ-פי 2 מהגידול באוכלוסייה.
- בישראל השכר הממוצע עולה עם רמת ההשכלה. בעל MA ודוקטורט מקבל שכר גדול יותר מפי 2 משכרו של בעל השכלה תיכונית ושכרו של בעל השכלה נמוכה (עד חט"ב כולל) נמוך בכ-28%.

ב-2015 בישראל נשים היו הרוב מתוך כל הסטודנטים שהתחילו את לימודיהם האקדמיים לתואר ראשון, לתואר שני ולדוקטורט

- ב-2015 השיעורים הגבוהים ביותר של נשים המתחילות את לימודיהן בישראל וב-OECD נמצאים בתחומים חינוך ובריאות ורווחה. ב-2 התחומים האלה גברים בישראל מהווים פחות מ-25% (16% בחינוך ו-22% בבריאות ורווחה).
- ההשוואה בין גברים לנשים מראה כי ברוב המדינות המשתתפות בסקירה, כולל ישראל, נשים לומדות יותר מגברים בתחומי מדעי הרוח, אמנויות וחינוך, בריאות ורווחה אך הן לומדות פחות בתחומים אחרים כמו מדעים, הנדסה ייצור ובנייה.

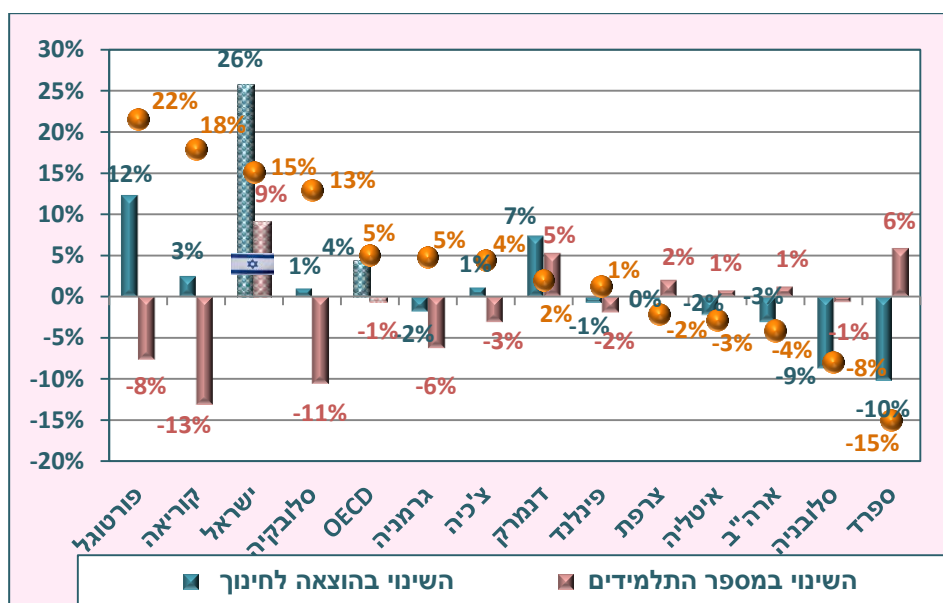
הוצאה לאומית

- נתוני שנת 2014 מראים כי חלק ההוצאה לחינוך במוסדות חינוך בכל שלבי החינוך, טרום יסודי, יסודי, על-יסודי ועל תיכוני כולל ההשכלה השלישונית כאחוז מהתמ"ג בישראל עמד על 6.6% לעומת 5.8% במוצע ה-OECD. ללא השכלה שלישונית ההוצאה בישראל עמדה על 5.1% לעומת 4.3% במוצע ה-OECD.

הוצאה לחינוך גבוהה לצד מספר תלמידים גבוה

- ההוצאה הדולרית במוצע לתלמיד נמוכה מזו של מדינות ה-OECD ועומדת על 72% בכל שלבי החינוך, מהיסודי עד להשכלה השלישונית (ישראל: 7,800 לעומת כ-10,800 ב-OECD).
- גידול בהוצאה השנתית לתלמיד בישראל מסתכמת בין השנים 2010-2014, ב-15% לעומת ממוצע ה-OECD ב-5%.
- בין השנים 2010-2014, ישראל דורגה במקום השני עם שיעור הגידול הגבוה ביותר על ההוצאה לחינוך, 26% לעומת 4% במוצע ה-OECD. ישראל מדורגת במקום השני (אחרי תורכיה) בשיעור הגידול הגבוה ביותר בהוצאה לחינוך וכן בגידול מספר התלמידים.
- הסיבה העיקרית להוצאה פר תלמיד הנמוכה בישראל: שכר מורים נמוך ביחס למוצע ה-OECD ומספר התלמידים הגבוה בישראל (ומכאן, מספר התלמידים הגבוה בכתה), 9% גידול באותם שנים לעומת ירידה של 1% במוצע ה-OECD, משפיעים על הוצאה נמוכה לתלמיד.

תרשים 5.3 - הגידול בהוצאה השנתית לתלמיד, מספר התלמידים וסך ההוצאה על החינוך (2010-2014).

מקור: EAG 2017 Table B1.3, p.179

הגידול בהוצאה השנתית לתלמיד בישראל מסתכמת בין השנים 2010-2014, ב-15% לעומת